

Vastaus kirjalliseen kysymykseen viittomakielilain toteutumisesta sosiaali- ja terveystieteissä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Kari Kulmalan /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 147/2017 vp:

Millä tavoin hallitus aikoo huomioida viittomakielilain toteutumisen sosiaali- ja terveystieteissä,

ovatko viittomakieltä käyttävät jatkossa alttiina moniperustaiselle syrjinnälle ja

onko hallitus ottanut huomioon kuurosokeiden syrjäytymisen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Maakunta- ja sote-uudistuksen ja sitä koskevan lainsäädännön valmistelun lähtökohtana ovat olleet nykyisin voimassa olevat kielelliset oikeudet. Hallituksen esityksen (15/2017) mukaan maakunnilla olisi samanlainen vastuu kielellisten oikeuksien toteuttamisesta sosiaali- ja terveyspalveluissa kuin kunnilla ja kuntayhtymillä on tällä hetkellä. Tämän mukaisesti sosiaali- ja terveyspalvelut on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi kaksikielisessä maakunnassa. Asiakas saa palvelut valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Yksikielisessä maakunnassa palvelut järjestetään maakunnan kielellä siten, että asiakkaalla on oikeus käyttää suomen tai ruotsin kieltä. Saamenkielisten kielelliset oikeudet on turvattu saamelaiden kotiseutualueella.

Vastaavasti myös viittomakieltä käyttävien sekä kuurosokeiden oikeudet säilyvät esityksen mukaan nykyisinä. Oikeuksista säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6 §:ssä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asiakkaan ja potilaan osallistumisen turvaamisesta tilanteissa, joissa asiakkaalla tai potilaalla ja henkilöstöllä ei ole yhteistä kieltä tai henkilö ei aisti- tai puhevamman tai muun syyn vuoksi voi tulla ymmärretyksi. Tällaisissa tilanteissa olisi huolehdittava siitä, että henkilö saa riittävän käsityksen asiansa sisällöstä ja merkityksestä ja voi ilmaista mielipiteensä. Palveluja annettaessa on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta. Jos tulkkia ei olisi mahdollista saada paikalle, on ymmärtämisestä huolehdittava muilla tavoin. Säännös vastaisi asiallisesti voimassa olevaa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (jäljempänä asiakaslaki) 5 §:n 3 momenttia ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa lain (jäljempänä potilaslaki) 5 §:n 2 momenttia.

Viranomaisen velvollisuudesta edistää viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään säädetään viittomakielilaissa (359/2015). Se koskisi myös maakuntaa sen järjestäessä sosiaali- ja terveyspalvelut.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 147/2017 vp

Viittomakielisten ja kuurosokeiden asiakkaiden palveluja toteutettaessa on otettava huomioon myös asiakaslaissa ja potilaslaissa säädetyt velvoitteet asiakkaan oikeudesta hyvään sosiaali-huoltoon ja terveydenhuoltoon sekä hyvään kohteluun.

Sote-uudistuksen yhteydessä painotetaan muun muassa digitalisaation hyötyjen ottamista käyttöön. On mahdollista, että tulevaisuudessa yhä useampi viittomakielinen pääsee omakielisen palvelun piiriin digisovellusten välityksellä.

Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta (133/2010) annetun lain 3 §:n mukaan Kelan tulkkauspalvelua järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittävää ja hänelle sopivaa tulkkausta muun lain nojalla. Tulkkauspalvelua voidaan kuitenkin järjestää, jos muun lain nojalla annettavan palvelun saaminen viivästyy tai palvelun antamiseen on muu perusteltu syy. Käytännössä tulkkauspalvelulain mukaiset tulkkipalvelut ovat monissa tilanteissa lähes ensisijaisen palvelun asemassa. Niitä tulee tarvittaessa järjestää esimerkiksi terveydenhuollon palvelujen asiakkaille.

Viittomakielisten syrjintäriski liittyy erityisesti kieleen ja vammaisuuteen. Uusi yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan vuoden 2015 alussa ja sen tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Välittömän, esimerkiksi työnhaussa ilmenevän ja välillisen, esimerkiksi tiedonsaannissa ilmenevän, syrjinnän lisäksi yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua syrjintää on muun muassa kohtuullisten mukautusten epääminen. Viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Laki velvoittaa viranomaisia ja muita toimijoita tekemään tarvittavat kohtuulliset mukautukset vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimus velvoittaa sopimuspuolet kieltämään kaiken vammaisten henkilöiden syrjinnän vammaisuuden tai muun syyn perusteella. Kohtuullisten mukautusten epääminen on sopimuksen mukaan yksi syrjinnän muoto. Sopimuksessa kiinnitetään myös huomiota vammaisten naisten ja lasten kokemaan moniperusteiseen syrjintään. Jokaisen sopimusosapuolen tulee yleissopimuksen mukaan ylläpitää rakennetta, johon kuuluu tarvittaessa yksi tai useampi riippumaton järjestelmä ja jonka avulla edistetään ja seurataan sopimuksen täytäntöönpanoa. Valtioneuvosto asetti 26.1.2017 vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on helpottaa yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvää toimintaa valtionhallinnon ja yhteiskunnan eri aloilla.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) myöntää vuonna 2017 kuurojen ja kuurosokeiden kommunikoinnin erityistarpeisiin liittyviä avustuksia yhteensä 1 657 000 euroa. Alan järjestöjen saama avustus kasvaa 8 prosenttia edellisestä vuodesta. Avustuksista suurin osa, 1,2 miljoonaa euroa, kohdennetaan kuurojen syrjäytymisen ehkäisemiseen. Avustusta kohdennetaan myös muun muassa kuurosokeiden ja heidän lähipiirinsä kommunikaatiotaitojen opetukseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 147/2017 vp

Helsingissä 24.4.2017

A handwritten signature in dark ink, consisting of a long horizontal stroke with a vertical line intersecting it near the left end, and a small upward tick at the right end.

Perhe- ja peruspalveluministeri Juhana Rehula

